IVAN RATAMA

HUN HADDE RETT

Korte fortellinger og
tekster om religion, ra-
sisme, psykiatri, vanli-
ge mennesker på bygda og
arbeiderklassen -

(c) Copyright, Det Arkaiske Forlag.

ISBN: 978-82-8325-071-8

HUN HADDE RETT

- Jeg likte aldri det sølet! Jeg orker det ikke! Jeg blir dårlig! Kusinen hans hadde spilt amatørteater og kansje var det de egenskapene hun hentet frem her når hun avviste 70 og 80 talls rocken som gutter langt inn på 1990-tallet foretrakk, fremfor Islandske Bjørk, på beviselig feilaktig grunnlag. Det virket ihvertfall på meg. Jeg ble helt satt ut. Jeg ble helt taus. Sa ikke et ord mer om Led Zeppelin og gitarsoloer. De eide ikke talent, det skjønte jeg nå, når kusinen min klarte å føle på grunn av dem, så sterkt. Kunne Led Zeppelins musikk fremkalle sånne følelser i andre så måtte jo fansen deres ta feil. Det som virket var at kusinen min Lill-Torill var helt hysterisk. Det var ikke snakk om å være i kontakt med følelsene sine. Hun følte seg så plagd og visste derfor at hun hadde rett at ingen andre kunne ha det. Led Zeppelin var virkelig helt uverdig for henne. Hennes reaksjon tømte våre reaksjoner for kraft. Du kunne ikke føle deg overlegen når den du var overlegen fikk deg til å stoppe opp å tenke. Det var kvinnelig hjernevask på sitt beste. Det virket som bare det og vi lo av oss selv. Vi hadde jo ikke ment alvorlig at Led Zeppelin var genier. Trodde hun virkelig at vi var så dumme? Hun tvang oss til å adlyde og vi måtte adlyde fordi vi ikke klarte å være likeså hysteriske som henne. Hennes hysteri virket fordi vi måtte diskutere og ikke kunne legge henne i bakken som på psykiatrisk akuttavdeling. Og vi var ikke så hysteriske som henne fordi vi var gutter. Vi hadde rett intellektuellt sett i at mange klassiske plater kom ut mot slutten av 1960-tallet, helt klart i 1966 spesielt, men vi klarte ikke å overbevise oss selv om at det var rett ved å hyle og skrike. Vi hadde behov for å tro at de platene var bra, mens hun visste at de platene var søppel fordi hun var i kontakt med følelser som sørget for at fornuften ikke fikk noe spillerom. Når følelsene er så hysteriske at fornuften slutter å tro på seg selv, da er Kvinnens allmakt nær. Og jeg opplevde den allmakten den dagen i øvingslokalet, da fornuften ikke mer var overlegen, fordi fornuften er felles for gutter og jenter, mens hysteriet er det bare jenter som lærer seg å spille på. Og skikkelige mannfolk får ikke kvinner til å bli hysteriske, de henter frem det beste i dem, omsorg og ømhet - selvstendighet, intelligens og humor, det er unge og uerfarne gutter som ikke gir kvinner muligheten til å spille på hele det følelsesmessige registeret som gjør at de drives til desperasjonens rand og blir hysteriske. Vår umodenhet irriterer vettet av dem. Ta ansvar!

DET KOMPLISERTES OVERLEGENHET

Nesten alle jeg har møtt har villet vise at de var overlegen meg. Aldri en fristund. Botreningen 1999. På tremannshånd. En av de to andre begynte å snakke om hvor lite åpen jeg var for nye ting og at jeg ikke hadde vært ute og reist, og ved at de tok opp temaet fikk de en anledning til å komme inn på det egentlige temaet.
- Ivan tror at han har smakt Russiske Piroger. Men jeg er jo Russisk, så jeg vet hvordan de skal smake. Og der skal det være mye oppi!

Han fnyste med nesen.
- Og noe skal kansje kokes og noe skal kansje stekes, og noe skal kansje kokes i olje og noe skal kansje stekes i smør, og noe skal kokes veldig lenge og noe skal kansje stekes veldig kort. Ting er jo veldig kompliserte. Ivan tror at alt er så enkelt. Han kjenner bare til veien fra det lokale Samvirkelaget og tilbake til der han bor igjen.
I 2004 var jeg og noen fra Vor Frues Hospital i Ullevålsveien på utflukt til et museum. Vi så en utstilling om Vikinger.
"Vikingene var også svært voldelige" sto det på veggen.
- De var jo det.
Oppgitt hjertesukk.
- Voldelige altså.
- Alle vet jo det, sa jeg.
- Nei.
Latter. Blikk. Hender i lommen.
- Dette er veldig komplisert. Det er prosesser man går igjennom. Det går ikke an å generalisere seg frem til kunnskap. Du tror at kunnskap er gitt en gang for alle. Men den må utvikles.
Senere innrømte en av pasientene til meg:
- Det handler ikke om at du er enkel og ikke tenker komplisert. Men det at du blir imponert og påvirket av de som tenker komplisert. Vi vet hvilke knapper vi skal trykke på. Du sier jo selv at du respekterer kunnskap fordi du har møtt total uvitenhet hele livet. Tror du virkelig noen blir så imponerte av at du deler det at de slutter å manipulere og mobbe deg. Nei de bruker den kunnskapen for å manipulere og mobbe deg med! Du burde jo skjønne at vi sier kunnskapsrike ting på en sånn måte at du ikke føler beundring, men skam.
Og det burde jeg jo ha lært meg til nå. Det som var mine livserfaringer og min måte og være meg selv på ble utnyttet til det motsatte av grunnen til at jeg delte det.
- Du hører på kunnskapsrike og da manipulerer vi og mobber vi deg med det istedetfor simpel mobbing. Du slipper ikke mobbingen fordi det at du respekterer kunnskap tilsier at du har vært mobbet og da skal liksom vi forstå det! Din grunn for å slippe mobbingen blir bare nok en måte å mobbe deg på. Det vakre blir dumt og stygt.
Men de var ikke flinke nok til å finne ut av dette selv men de skjemtes heller ikke over å bruke den innsikt jeg ga dem, mot meg.
De hørte ikke på det jeg sa som vitnesbyrd om min livssituasjon, bare glem det sa de, du er for dum, ingen liker deg, de så min opplevelse av dem bare som et middel til å manipulere og mobbe.
For jeg var ikke en del av et fellesskap og jeg hadde derfor ikke noe å dele, bare noe å avsløre, og det som avsløres er ikke sosialt, men hemmeligheter og hemmeligheter vil misbrukes.

RASERIET I DEN BESTE AV ALLE TIDER

Hvordan skal jeg få vist mine andre drivkrefter om jeg er rasist? Hvordan skal jeg få utviklet meg som menneske utenom Statskirken og Arbeiderpartiet om jeg kommer nederst i Arbeiderklassen? Hvordan skal jeg få bekreftet mine antagelser om bygda om jeg er gal? Hvordan skal jeg gjøre det bedre på skolen og ikke ende opp som en byrde på trygd om det ikke forventes av meg at jeg gjør det bra?

Hvordan skal jeg "Tenke rasjonelt" når alle deres ydmykelser av meg hadde fått meg til å føle?

For det var ikke min synd eller min umoral eller min galskap som gjorde at jeg gikk under og ble fratatt mitt menneskeverd, men det at deres uskyld ikke ville føle at den bar på skyld - det at de ville latterliggjøre og marginalisere meg med god samvittighet og slippe å se det mitt raseri egentlig var en konsekvens av, om det ikke var en konsekvens av min egen rasisme.

PRIVILEGIET

Vanlige mennesker skal ha familie.
Vanlige mennesker skal ha jobb.
Vanlige mennesker skal ha utdannelse.
Vanlige mennesker skal ha hus.
Vanlige mennesker skal ha penger.
Vanlige mennesker skal ha materielle statussymboler.
Vanlige mennesker skal ha sex.
Vanlige mennesker skal sørge.
Vanlige mennesker skal være voksne.
Vi andre, vi skal enten behandles eller fengsles.
Bare husk det, neste gang de snakker om Psykose og det "Å ta ansvar for sine handlinger", så husk at de må skille mellom normalt og unormalt - for å selv ha rettigheter!

DEN FORBRYTERSKE GJENOPPRETTELSEN

Presten på konfirmasjonsleiren vi var på ville ikke tolke Bibelen på en sånn måte at den tok klart avstand fra mobbing. Mobbing er en naturlig del av barndommen. Kansje dere bare innbiller dere at dere blir mobbet? Eller kansje dere fortjener det? Om jeg sa klart og tydelig at Bibelen var imot mobbing så ville ikke dere lest den! Og dere må lese i Bibelen! Mobbing er en detalj i livene deres. Mobbeofrene må ofres sånn at Bibelen kan leve. For uten Bibelen så faller sivilisasjonen sammen. Det kan ikke mobbeofrene gjøre noe med om det blir slutt på mobbingen.

DEN UMULIGE DIALOGEN

- Du er rasist!
- Ja, jeg vet det, men jeg prøver å slutte ---
- Jeg er ikke interessert i å snakke med deg om dette! Jeg forsøker å diskriminere deg! Jeg vil vise hvem som er sjefen! Hvem er negeren nå!

Om rasistene er tapere og svarte er vinnere, hvem er da ofre for det Rasismebegrep som forutsetter at noen er ofre?

SINNSLIDELSEN

Jeg ble innlagt, ikke fordi jeg begynte å isolere meg de to siste årene på ungdomsskolen og var Schizofren, men fordi jeg hadde gamle Nudistblader i svart/hvitt, og det verste folk på bygda vet er marginaliserte bygdetullinger som krenker jentene sin ære --- Bryr ikke jeg meg om jenter sine følelser når jeg ser sånne filmer så skal de vise at de ikke bryr seg om mine følelser. Det er jo alltid kvinnfolkene det gikk utover i sånne filmer. Det var bygdementalitet. Det var det at de umenneskeliggjorde meg gjennom deres prat og deres holdninger som gjorde at de reagerte på at det lokale tilfellet kunne vise normal menneskelighet og føle tiltrekning mot jenter. Så medisinerer dere meg med anti-psykotisk medisin jeg faktisk ikke trengte og dere behandler meg for en sinnslidelse jeg faktisk ikke hadde, fordi dere skal hevne dere og vise at dere driter i følelsene mine. Dette var kvinner og ikke menn sin æreskultur på sitt verste. Da ble de til følelseskalde roboter. Alle fra Lakselv vet hvilke holdninger folk fra Lakselv har til mobbeofre og alle fra Lakselv vet at folk derifra aldri kommer til å endre sine holdninger til mobbeofre. Når mobbeofrene behandler jenter slik som de selv vil uten å vise respekt så blir det bråk. Nitti-tallet var Ny-Moralismens tidsalder. De ønsket å spekulere i sensasjonell journalistikk om voldsfilmer. Jeg truet med å gjøre ting med jentene i bygda og truet en av dem med kniv og skrev sinnsyke kjærlighetsbrev til henne. De kunne bare tilby meg umenneskeliggjørelse. Nei, jeg var ikke Schizofren. Og diagnosen er idag omgjort og fjernet. Idag er jeg hverken sinnsyk eller utilregnelig. Livet mitt idag er stivnet i et mønster og fanget i et blindspor. Men jeg har blitt mer og mer klar over at jeg måtte ende opp på denne måten uten jobb, penger, familie eller utdannelse. For jeg var alene mot bygda, og på bygda tenker man aldri at det som er spesielt er noe-over-deg, men på bygda tenker man automatisk at det som er spesielt er noe-under-deg. Jeg ble umenneskeliggjort fordi jeg var et tilfelle og jeg var et tilfelle fordi jeg ble holdt ansvarlig for den jeg var.